

κατεστραμμένον ἀντὶ ναῶν; Ἰδοὺ ἐν τούτοις, γενεαὶ ἄγιοι καὶ πισταί, ὅποιά εἰσι τὰ ἔργα σας! ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῆς εὐσεβείας σας! ἀπεκτείνετε τοὺς λαοὺς, ἐνεπρήσατε τὰς πόλεις, κατεστρέψατε τὴν γεωργίαν, εἰς ἔρημίαν τὴν γῆν μετέβαλετε, καὶ αἰτεῖτε τὴν ἀντιμισθίαν τῶν ἔργων σας! ἔπρεπε, ἀναμφιβόλως, νὰ γίνωνται δι' ὑμᾶς θλίμματα! ἔπρεπε νὰ ἐγείρονται οἱ γεωπόνοι οὐ; σφαγίζεστε, νὰ ἀνοικοδομῶνται τὰ τεῖχη, ἅπερ κατεδαφίζετε, νὰ ἀναγεννῶνται τὰ θέρη ἅπερ καταστρέφετε, νὰ συνάγωνται τὰ ὕδατα ἅπερ διασκεδάετε, καὶ νὰ συγκροῦνται τέλος πάντες οἱ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς νόμοι οὗτοι οὐ. αὐτὸς ὁ Θεός, ὡς δεῖγμα τῆς λαμπρότητος καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτοῦ καθίδρυσεν, οἱ αἰώνιοι καὶ προγενέστεροι πάντων τῶν κωδίκων καὶ πάντων τῶν προφητῶν οὗτοι νόμοι, οἵτινες, ἀναλλοίωτοι, δὲν δύνανται νὰ διαστραφῶσιν οὔτε ὑπὸ τῶν παθῶν, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀμαθείας τῶν ἀνθρώπων! Ἀλλὰ οἱ ἔμπαθεῖς οἵτινες παραγνῶριζον τοὺς, οἱ ἀμαθεῖς οἵτινες δὲν ἀνωρίσκουν πὸς τὰς αἰτίας οὐδὲ προβλέπουν τὰ ἀποτελέσματα, ἐν τῇ ἀδελτηρίᾳ αὐτῶν εἶπον·

« Τὸ πᾶν εἶναι τυχαῖον, εἰμαρμένη τυφλὴ δια-
« χέει τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν ἐπὶ τῆς γῆς, χω-
« ρὶς ἢ φρόνησις ἢ ἡ παιδεία νὰ ἡμπορώσιν νὰ
« προφυλάσσωνται ἐκ τούτου· ἡ γλῶσση ὑποκρι-
« τικῇ χρώμενοι εἶπον « τὸ πᾶν προέρχεται ἐκ
« τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ διαψεύ-
« ῃται ἡ σοφία καὶ εἰς τὸ νὰ καταισχύνηται ὁ
« λόγος... » καὶ ἡ ἀμάθεια καυχηθεῖσα ἐν τῇ
κακεντρεχείᾳ αὐτῆς, « οὕτως, εἶπε, θὰ ἐξισωθῶ
πρὸς τὴν παιδείαν ἥτις μὲ τραυματίζει, θὰ κα-
ταστήσω ἀνωφελεὴ τὴν φρόνησιν ἥτις μὲ καχο-
ποιεῖ καὶ μὲ ἐνοχλεῖ »· ἡ δὲ ἀπληστία προσέ-
θηκεν « εὖ· νῦν θὰ καταπιῶ τὸν ἀσθενῆ καὶ θὰ
εὐδρώσκω τοὺς καρποὺς τῶν πόνων του καὶ θὰ
λέγω, ὁ Θεὸς ἐψήφισατο τοῦτο, ἡ εἰμαρμένη
τὸ ἠθέλησεν. » Ἀλλ' ἐγὼ ὁμνῶ εἰς τοὺς νόμους
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ εἰς τοὺς διέ-
ποντας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὅτι ὁ ὑποκριτὴς
θὰ πλανᾶται ἐν τῇ ἀπάῃ αὐτοῦ, ὁ ἄδικος ἐν
τῇ ἀρπαγῇ του, καὶ ἡ γῆ θὰ μεταβάλῃ τὴν πε-
ριφορὰν της πρὶν ἢ ἡ ἀμάθεια κατανικήσῃ τὴν
σοφίαν καὶ τὴν παιδείαν, καὶ ἡ πλάνη ὑπερτε-
ρήσῃ τὴν φρόνησιν, ἐν τῇ δυσχερείᾳ καὶ ἀκατα-
λήπτῳ τέχνῃ τοῦ νὰ παρέχωσιν αὐτῷ τὰς ἀλη-
θεῖς ἀπολαύσεις του, καὶ νὰ ἰδρῦσουν ἐπὶ ἀρκα-
δάντων βίσεων τὴν εὐδαιμονίαν του.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἡ ἐκθεσις.

Οὕτως ἐλάλησεν τὸ φάντασμα· ἐγὼ δὲ ἐκπεπληγ-
μένος ὑπὸ τοῦ λόγου τούτου καὶ τὴν ψυχὴν τε-
ταραγμένος ὑπὸ διαφόρων στοχασμῶν, διέμεινα
ἐπὶ πολὺν χρόνον σιωπηλός· τέλος ἐνθάρρυνθεις
εἰς τὸ νὰ λάβω τὸν λόγον, τῷ εἶπον· « ὦ δαι-
μόνιον τῶν τάφων καὶ τῶν ἐρείπιων! ἡ παρο-

σία καὶ ἡ αὐστηρότης σου κατετάραξεν τὰς αἰ-
σθήσεις μου, ἀλλ' ἡ εὐθύτης τοῦ λόγου σου πι-
ρροποιεῖ πίστιν εἰς τὴν ψυχὴν μου.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΑΪΟΣ.

Πάλαι Ἀθηنيῶν, ἐπανειδὼν, ἔαρος ἱσταμένου, τὴν περιώ·υμον πάλιν τοῦ Κέρωπος, καὶ δὲν ἡ-
σθάνθη, ὡς ἄλλοτε, τὴν καρδίαν μου πάλλουςαν
βιαιότερον. Τὸ πρῶτον, ἤμην ὡς τις ψυχρὸς καὶ
ἀδιάφορος παρπέδημος.

Πόσα μετεβλήθη εἰς τε τὰς Ἀθήνας καὶ καθ'
ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα!

Ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου, λαβὼν εἶδος τε καὶ
φωνὴν χολέρας, ἐπλανήθη μέλας καὶ αἱματώεις
ἐπὶ τοῦ Ἀστεως, τοῦ Πειραιῶς καὶ κατὰ τὸ Αἰγαῖον.
Ἡ κατοχὴ ἐπέσεισε μάλιστα ἀπειλῆς κατὰ τῆς
πολυπαθοῦς πατρίδος μας· καὶ ἡ Ἑλλὰς σήμερον
παρίσται ξένον τι καὶ δυσδιάλυτον αἰνίγμα. Εἴ-
ναι συνταγματικὴ ἀλλὰ καὶ δορυάλωτος, ἀνεξάρ-
τητος ἀλλὰ καὶ δεδουλευμένη, ἔχει βουλὰς καὶ
ὕπουργετα, ἀλλὰ φρουρεῖ αὐτὴν ξένη λόγχη...

Ἦν πρῶτα, ὡς αἱ παρούσαι, ἐαρινὴ καὶ τοῦ
Μαΐου.

Ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ πατριωτικὴ μέθη καθ' ἣν
πολλοὶ ἐφωράθησαν προπίνοντες τοῖς χρήμασι τὴν
πατρίδα, κατὰ τὸ Πλουταρχικὸν δὴ τοῦτο, κα-
τεῖχε τοὺς πάντας.

Αἶφνης στόλος ἀτμήρης καὶ στρατὸς μὴ Ἑλλήν
προσορμίζεται ἐκεῖ, ὅπου, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ Ἀλαι-
μον ἀκρωτηρίου, πρόκειται τις εἶον ἀγκῶν, καὶ
κάμψαντι τοῦτον ἐντὸς κρηπίς ἐστιν εὐμεγέθης
καὶ τὸ περὶ αὐτὴν βωμοειδὲς, τάφος τοῦ Θεμισο-
κλέους· καὶ παρὰ τοῦτον ἐγείρεται σήμερον τα-
πεινὸς καὶ ἀκαλλωπιστος ὁ τάφος τοῦ νεωτέρου
Θεμιστοκλέους, τοῦ Μιαούλη.

Ἐκεῖ ῥοχθεῖ τὸ κύμα τῆς Σχλαμίνος θρηνώδες,
καὶ ὑπέρκειται τὸ ὄρος ὁ Κορυθαλλός, ἐφ' οὗ ὁ
Ξέρξης ἔστησε τὸν ὑπερόπτην θρόνον του, ἵνα ἴδῃ
τὴν ἀθάνατον νίκην τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς
βαρβαρότητος.

Καὶ ἰδοὺ ἀστράπτουσιν, ὑπὸ τὰς πρώτας τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἡλίου ἀκτίνας, λόγχοι καὶ ὅπλα στρα-
τιωτῶν καὶ ἀκούεται κρότος τυμπάνου καὶ ἦχος
σάλπιγγος ἀρτίου, καὶ παρίστανται ἀποδιβαζόμε-
νοι τῶν νεῶν, ἔλκοντες ὄλμους καὶ τηλεβόλα,
ἄνδρες στιβαροί, βαίνοντες ἐν πολεμικῇ παρατά-
ξει καὶ προτείνοντες αἰχμὴν καὶ δόρυ ὡς ἐπὶ ἐκ-
πορθήσει πολεμίας χώρας. Ἀκούεται κέλευσμα
στρατιωτικόν. Ἡ φάλαγξ ἔστη καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τὸ
αἱματόφυρτον ἑλλητικὸν ἔδαφος ἐμπήγει διὰ σφύ-

ρας καὶ σιεπάρων τὰς σημαίας τῆς κατοχῆς, μηδενὸς ἀντιπρατατομένου.

Σιγῇ, δέος, κατάπληξις κατέχει τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Ἄστυ πρὸς τὸ φοβερὸν συμβᾶν, καὶ ὡσεὶ ὑπεδουλοῦτο νέαν ὑποδούλωσιν ἡ πατρίς τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ Σύλλα τινὸς ἢ Μομμίου, ἠκούσθησαν θρῆνοι καὶ κλαυθοὶ ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ Φαλήρου μέχρι Ἀκροπόλεως καὶ Κηφισσοῦ.

Ὡ! ἐκλονίσθησαν τότε βεβαίως, ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ ὀδύνης, τὰ κολοβωμένα προμετώπια καὶ αἱ στήλαι καὶ αἱ γλυφαὶ τοῦ Θεαίου, τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν Προπυλαίων!

Ἦτο ἡ κατοχὴ!

Ἡ ἱστορία θέλει διηγηθῇ τὰ αἷτια καὶ τὰς συνεπείας τοῦ τολμήματος. Ἀλλ' οἱ σύγχρονοι ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἀπὸ πολεμίας κατ' ἀρχὰς καὶ ἀπειλητικῆς ἡ κατοχὴ μετεβλήθη ἔπειτα εἰς φιλικὴν καὶ εὐνοὺν, διότι οἱ μὲν σύμμαχοι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς δύο μᾶλλον ἐξηγουμένους λαοὺς τῆς Δύσεως, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπεδείχθησαν ἔθνος ἄξιον τῶν συμπαθειῶν τῆς Εὐρώπης, εἰς τὸ πείσμα τοῦ ἀργυρωνήτου ποιητοῦ Λαμάρτινου.

Εἰ συνεκυμάτησαν ἐπ' ἐσχάτων αἱ σημαίαι τῶν ἀπογόνων τούτων τῶν Στρουφοφόρων μετὰ τῆς σημαίας τῆς Ἡμισελήνου εἰς τὰς ἐλώδεις καὶ λοιμοφόρους πεδιάδας τῆς Δυδρούσας καὶ ἐπὶ τὰ αἵματηρὰ πεδία τοῦ Βαλακλαδείου καὶ τῆς Κριμαίας, δὲν ἐκυμάτισαν ἄλλοτε μετὰ τῆς σημαίας τοῦ Στρουφὸς εἰς Πύλον, εἰς Μεσσηνίαν καὶ Ἀρτίως, εἰς διαχύσεις καὶ ἐστιάσεις φυλίας καὶ εὐγνωμοσύνης, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Πειραιᾶ; Οἱ ἀγαθοὶ υἱοὶ τῆς Δύσεως ἔτυχον ἐν Ἑλλάδι τῆς ἐγκερδιστέρας δεξιόσεως.

Ἰδέτε, τελεῖται ἡ ἀφελεστέρα τῶν ἑορτῶν, ἡ ἀγροτικὴ ἑορτὴ τῆς πρώτης Μοῦου.

Περιέλθετε τοὺς κήπους καὶ τὰς ἐπαύσεις ὅλης τῆς Ἀττικῆς καὶ πανταχοῦ θέλετε ἰδεῖ τελουμένην εἰς τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς τοῦ Μῆτους θυσίαν ἐξ ἀνθέων καὶ μουσικῆς καὶ τέρψεων. Ὁ χλοερὸς κήπος τοῦ Χάσε κ' ἡ ἐγένετο καὶ ἐφέτος τὸ τερπνὸν ἐνδιαίτημα τοῦ ἀριστοκρατικοῦ καὶ τοῦ κομποτέρου πλήθους· ἐδεξιούντο δὲ τοὺς πάντας δι' ἀξιαγάστου καὶ Ἑλληνικῆς ὄντως ἀφελείας καὶ φιλοφροσύνης οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἐφίστιοι τοῦ κήπου ἐγκάτοικοι.

Καὶ ἦν ἀκοῦσαι ἐκεῖ μολπὰς μουσικῆς καὶ μέλη αἰσμάτων καὶ καλὰ δῆμα ἀηδόνων, καὶ ἰδεῖν χόρους καὶ πότους καὶ κώμους. Τρισβόλαιοι οἱ οὕτω μὲν εὐθυμοῦντες, οὕτω δὲ τρυφῶντες, οὕτω δὲ εὐχερῶς ἐπιπληθύνοντο τῶν πρὸ μικροῦ πανδήμων συμφορῶν εἰς τῶν τέρψεων τὴν ἀγκάλην!

Μάρτυρες καὶ συμμέτοχοι τῶν ἀθῶων τούτων διαχύσεων παρήσαν πολλοὶ τῶν συμμάχων ἀξιωματικῶν, οἵτινες, ἐν μέσῳ Ἑλλήνων καὶ Ἑλ-

ληνίδων χερεισάτων δὲν ἐπόθουν τὰς πατρίδας τῶν.

Τὰ πρωτότυπα ταῦτα τοῦ πολιτισμοῦ τέκνα δὲν ἐδράδουν νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ ἐξηγουμένον καὶ ἀφελὲς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ νὰ θυμᾶσιν μάλιστα τὴν χάριν καὶ τὴν καλλονὴν τῶν Ἑλληνίδων. Καὶ οὐχὶ μία αὐτῶν, ὡς ἄλλη τις Πολυξένη, καθυπέταξε τὰς εὐχισθήτους καρδίας τῶν ἐσπερίων τούτων Ἀχιλλέων. Πολλοὶ αὐτῶν τρωθίντες μέχρι καρδίας, ἀπίστευαν, ὡς λέγεται, εἰς βρώπιδας προτάσεις γάμου. Ἄλλα σκληρὰ εἰδείχθησαν αἱ καρδίαι τῶν Ἑλληνίδων καὶ δυσάλωτοι ὡς ἡ Σεβαστοπόλις. Διὰ τὴν νὰ μὴ εὐρεθῇ καὶ τις καρδία εὐάλωτος ὡς ἡ Βυρμαρσοῦνδ;

Ἐθαύμασαν ἰδίως τὴν εὐφυΐαν, τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀνατροφὴν, καὶ τὰς ἄλλας χάριτας τῶν Ἑλληνίδων εἰς τὰς σιναναστροφὰς καὶ τοὺς χοροὺς. Διηγούνται δὲ ἀπαντήσεις εὐφροσύνης τῶν Ἑλληνίδων μας, ἰδίως τῶν ῥωσίζουσῶν, τοξευθείσας εἰς ἐκδίκησιν οἰονεὶ τῆς κατοχῆς, κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν· βέλη δὲ τινα ἐφθασαν καὶ μέχρι τῶν Αὐστριακῶν, καὶ τοὶ ἐκρηγύχθησαν οὐδέτεροι καὶ ἀπόλεμοι, κατὰ τὴν παρούσαν δεινὴν καὶ αἵματηρὰν πύλιν. Ὡ! πένθιμον, αἵματηρὸν τὸ ἐκτραγωδούμενον ἐν Κριμαίᾳ δράμα! Κρότος βαρὺ ὁλμων καὶ πυριδόλων, κλαγγὴ καὶ συγκρούσεις ὀπλων, κραυγαὶ καὶ θρῆνοι, ἀλλαλαγμοὶ καὶ κοπετὸς ὁλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων πληροῦσι μῆνας ὅλους τὰς ἀζένους ἀκτὰς τῆς χώρας ἐκείνης ὅπου ἡ περικαλλὴς ἱέρεια τῆς Ἀρτέμιδος ἔθουε εἰς τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς πάντα προσπλέοντα ξένον.

— Τί γελᾷς, ὦ Χάρων; ἤθελεν εἰπεῖ νῦν μάλιστα, εἰ ἔβλεπεν αὐτὸν νεκροπομποῦντα κατὰ τὸν Ἀχέροντα ὁ ζῦμπλους Ἑρμῆς.

ΧΑΡΩΝ. Γελῶ, ὦ Ἑρμῆ, ὁρῶν τοὺς ἄνω τοσοῦτον μωρῶντας, ὥστε ἐκόντες νὰ θερίζωνται ἡσθδὸν ὑπὸ τοῦ Πολέμου, τοῦ Δοιμεῦ καὶ τῶν βυθῶν τῆς θαλάσσης. Ἐλέλυνται δικωπῖαν ἔλκων καὶ ἐρέττων, ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κατιόντων παρ' ἡμᾶς. Τί παθόντες, ὦ Ἑρμῆ, ἀλλήλοκτονοῦνται οὕτως οἱ βέλτιστοι ἄνθρωποι;

ΕΡΜΗΣ. Οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἀλλήλοσφαγαίαι γεννῶνται αὐτοῖς καὶ νῦν, ὡς τὸ πάλαι, περὶ χώρας τινὸς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ καὶ ἀκεραιότητος καὶ ὅρων. Δείματα δὲ καὶ νῦν, ὦ πορθμεῦ, καὶ ἄγνοια καὶ ὀργαὶ καὶ μίσος διέπουν τὰ ἀνθρώπινα.

ΧΑΡΩΝ. Ὡ τῆς ἀνοίξας! οἵτινες ἀγνοοῦσιν, ὅτι καὶ ὅλην τὴν ἄνω χώραν ἔλαστοι αὐτῶν κατακτῆσωσι, ῥόλις λήψονται ποδῖαιον τόπον παρ' ἡμᾶς, διότι ἀποθνήσκουσιν, ὦ Ἑρμῆ, οἱ ἄνθρωποι, ὡς ὄρεϊ, ἀποθνήσκουσι δὲ καὶ πόλεις, ὥστε ἄνθρωποι, καὶ τὸ παραδεχόμενον καὶ ποταμοὶ ὅλοι καὶ βραχίεα. Μωρὰ καὶ παγγέλοια, ὦ Ἑρμῆ, ταῦτα πάντα.

ΕΡΜΗΣ. Ἀλλὰ καὶ οἰκτρὰ, ὦ πορθμεῦ, καὶ μύριαν δακρύων ἀξία, διότι ἀγνοεῖς τὸ μέγεθος τῶν ἄνω συμφορῶν.

Καὶ τοιαῦτά τινα ἐν τῷ Ἄδῃ. Τί δὲ ἐπὶ τῆς γῆς συμβαίνει; Ἀπ' Ανατολῶν ἕως Δυσμῶν, καὶ ἀπ' Ἄρκτου εἰς Μεσημβρίαν κυριεύουσι φόβοι, ὀργαί, πένθος, δάκρυα.

Τίνος ἡ καρδία δὲν θλίβεται πικρῶς ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ταύταις; Δὲν ἠκούσθη πρὸ μικροῦ θρόνου καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμός γυναικῶν Ἑλληνίδων, ὥςτις Παχὴλ θρηνοῦσης τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν Ραμᾷ, ὅτε ἀνηγγέλθη ὁ θάνατος Μεγάλου Αὐτοκράτορος... Ἡ δὲν κλαίμεν ἅπαντες εἰς τὰς συμφοράς τοῦ ἱεστῶτος πολέμου;

Ἀλλὰ φύγωμεν τὰς σκηνάς τοῦ αἵματος, τοῦ πένθους, καὶ τῶν καταστροφῶν, προσηλώσωμεν δὲ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν ἐπὶ τερπνότερά τινα θεάματα καὶ διηγήματα.

Ὅπως εἰς πρόσωπον περικαλλοῦς γυναικὸς ἡ θλίψις δὲν ἐντυπύεται διαρκῶς, ἱκανεὶ λεληθός τι καὶ γλυκὺ μεδίαιμα ν' ἀποδιώξῃ τὰ περισκιάζοντα τὴν καλλονὴν νέφη, οὕτω καὶ κατὰ τὰς ἑλληνικάς ταύτας χώρας ταχεῖαν φέρει τὴν παρηγορίαν τῶν θλίψεων εἰς τὸν ὄραντα, ἡ περικαλλὴς αὐτῇ φύσις καὶ ἡ ἀρμονία τῶν σκηνογραφιῶν (perspective) καὶ ἡ μαγεία τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τ' ἀνακύπτοντα τῇδε κάκεισε, ὥς ἀναμνήσεις ἐρατεῖναι καὶ μεγάλαι, ἐρεῖπια τῆς ἀρχαιότητος!

Ἀνέλθωμεν ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ τῆς Ἐννεακρούνου χλοεροῦς λοφίσκου καὶ περισκοπήσωμεν τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν μαγευτικὸν θέαμα.

Ἐκεῖ που ἤρχετο κατὰ τοὺς καύσωνας τῆς ἡμέρας ν' ἀναπαυθῇ ὑπὸ τοῦ σκίερούς πλατάνους τοῦ Ἡριδανοῦ, ἡ Ἀγροτέρα Ἄρτεμις, ἀποθέτουσα τὰ τόξα αὐτῆς καὶ συναγαλίζουσα τοὺς θηρευτικούς κύνας τῆς· ἰδῶ δὲ αἱ Ἰλισιάδες Μοῦσαι, φεύγουσαι τὸν Ἐλικῶνα ἢ τὴν Κασταλίαν, ἠρέσκοντο νὰ διημερεύωσι παίζουσαι περὶ τὰ διαυγῆ νάματα τοῦ ποταμίου ὅπῃ ἐπεσκέπτετο ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐρυπίδης.

Ἐν ἐσπέριος τοὺς περιπάτους σου φέρῃς κατὰ τὰ περίχωρα ταῦτα ἅτινα ὡσημέραι καθωραρίζει βασιλικὴ μέριμνα, ἡ ἀνθρᾶ ὄψις αὐτῶν, ὁ ἀνέφελος καὶ κυαναυγὴς Ἑλληνικὸς οὐρανός, οἱ περικείμενοι πυκνοὶ καὶ γελόεντες λόφοι, αἱ δινίσσαι καὶ προβλήτες ἄκται, αἱ ἐν ἀπόπτῳ διορώμεναι, θέλουν ἀποδιώξῃ τῆς καρδίας σου τὸ βαρύνον αὐτὴν ἄλγος. Ἀκούσθητι δὲ καὶ τῶν μυστηρίων ἀρμονιῶν τῶν ζεφύρων καὶ τοῦ μακρυνοῦ ῥόχθου τῶν κυμάτων καὶ, μεταφερόμενος διὰ τῆς διανοίας εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνικοῦ, κάθησον σύννους καὶ βεμβάζων, ὑπὸ τὰ ἐρεῖπια τῆς Ἀκροπόλεως...

Τότε, ἐπιλαθόμενος τῶν παρόντων, προσμεδιάσῃς τῷ μέλλοντι... Παρέρχονται ἀνεπιστρεπτι τὰ καλὰ τῆς νιότητος ἔτη, τὰ βλέφαρά τοῦ θνητοῦ κλείουσιν αἰωνίως εἰς τὸ φῶς τῆς ζωῆς, ἀλλ' εἰς τὰ νεογνὰ καὶ πολλαχῶς ἐνδοξα ἔθνη δὲν ἐκλείσθη-

σαν διὰ παντὸς αἱ θύραι τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς ἀνορθώσεως.

Ἀλλὰ προσμεδιάσῃς ἡμῖν καὶ σὺ, Ἑλληνὲς κόρη, καὶ, ὥς ἄλλοτε, περίβλεψον γέλοεν καὶ ἐπαγωγόν, καὶ ἡ καρδία σου ᾗ πάλλῃ, ὥς ἄλλοτε, ὑπ' ἀναμνήσεων ἢ ἐλπίδων γλυκυθύμων.

Αἱ λαμπάδες τοῦ Ἱμεναίου, αἱ ἀγλαΐζουσαι τὸν βίον τῆς γυναικὸς, ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἔμενον ἐσβεσμέναι εἰς χεῖρας πολεμικοῦ Ἄρεως. Ἡ Ἑλληνὲς ἠρέσκετο ν' ἀκούῃ οὐχὶ ἀσμάτων ἐπιθαλαμίων, ἢ νυμφοστόλων, ἀλλὰ παιάνων πολεμικῶν καὶ ὕμνων θουρίων καὶ ἐμβατηρίων. Τοὺς κόσμους αὐτῆς, τοὺς χρυσοὺς καὶ νυμφικούς πέπλους, παρέδιδεν εἰς τοὺς ἀπερχομένους πολεμιστάς, ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Δὲν ὕρπινεν ἱστὸν καὶ ἔνδυμα νυμφικόν, ἀλλὰ διὰ τῶν τρυφερῶν χειρῶν τῆς ἐχρυσοκέντα τὰς σημαίας τοῦ Σταυροῦ καὶ κατεσκεύαζε τοὺς χιτῶνας καὶ τὰς φουστάνελλας τῶν προμάχων...

Ἀλλὰ νῦν αἱ γλυκύφωτοι λαμπάδες ἀνέλαμψαν φαινότεραι καὶ περιεφώτισαν γάμους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς. Ἀλλὰ τίς θεῶν ἦν παράνομος εἰς τοὺς πλείστους; Ὁ Θεὸς τοῦ Πλούτου καὶ τῶν χρημάτων, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς καρδίας. Δὲν ἀναγνωρίζεται πλέον τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς τοὺς βωμοὺς τοῦ Ἱμεναίου. Τίς οὕτω μὲν σκαῖος, οὕτω δ' ἀναισθητός, ὥστε νὰ νυμφεύεται ἐξ ἔρωτος καὶ κλίσεως; ἄλλ' εἰς πάντα ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐπινόει τὸ ἀντίδοτον.

Αἱ ὅσας τῶν ὠραίων γάμου κορῶν δὲν δύναται οἱ γονεῖς νὰ ἐπιφέρωσι προῖκα πολλῶν ταλάντων, κηρύττουσιν ὅμως τὸ πολυτάλαντον. Καὶ ἰδοὺ σὺρρόη καὶ ἀνίλλα γαμβρῶν. Εἰς δὲ ἐμπίπτει εἰς τὰς ἀθάλας σαγῆνας δυσπαλλάκτους. Τὰ τάλαντα μετρούμενα ἀποδείκνυνται ἡλλαττωμένα καὶ πολλάκις μὴδὲ τελωνιακά. Ὁ δὲ παμπόνηρος παῖς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης περὶ ἄλλα τινα ἐνδιατρίβει. Λαμβάνων πολυειδεῖς μεταμορφώσεις εἰσδύει ἱεροκρυφίως εἰς εὐαλότους καρδίας γυναικῶν συζύγων ἢ ἀνδρῶν, καὶ ῥίπτει εἰς οἰκογενεῖας εἰρηνικάς τὸ γελοῖον ἢ τὸ πένθος καὶ τὴν καταστροφὴν. Εὐτυχεῖς οἱ λαοὶ οἱ ὡς ἡμᾶς εὐρισκόμενοι εἰσέτι εἰς τὸ ἄλφα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐξευγενισμοῦ!

Ἢ! ἀναφλέγει καὶ ποτε μυστηριωδῶς ἀγνὴν τινα καὶ νεάζουσαν καρδίαν, ἀλλὰ, τότε, φῶ! συνεπάγεται χορίαν ὅλην θλίψεων, σπαραγμῶν, ἀπογνώσεως καὶ τηκεδόνος. Βίος δακρύων καὶ ὀδύνης, ὁ βίος τῶν ἐρώτων. Δὲν φύονται πλέον δι' αὐτοὺς τὰ ῥόδα τῆς εὐπροσύνης καὶ τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ τὰ νεκρικὰ ἄνθη τῆς σιγῆς καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ!...

Ἄλλ' οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀμενηνῶν ἐκείνων Ἑρωτιδῶν, οἵτινες ἀπῆλλαξαν τὴν ἀνθρωπότητα τῶν τραγωδιῶν τῆς καρδίας. Οἱ Ἑρωτιδεῖς οὗτοι ἐξήλασαν τοὺς ἔρωτας ἀπὸ τοῦ ὑπαρκτοῦ βίου εἰς τὰς μυθιστορίας, πρὸς μέγα εὐτυχῆμα ἑκατέρων τῶν φύλων.

Ἡ ἄττικὴ μάλιστα νεολαία καὶ ἡ Συρία, εἰς τὸν βωμὸν τοῦ μικροῦ τούτου θεοῦ θύουσι διαρκῶς· ἀλλ' ἡ μὲν ἀνεπιτυχῶς, ἡ δὲ εὐφύεστατα. Ἡ μὲν προχέει τὰ αἰσθήματα αὐτῆς ἀφειδῶς εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ παρόδους, εἰς τὰς νυκτερινὰς πλατείας καὶ τὰ παραθαλάσσια, ἡ δὲ ἐνθουσιᾷ παρὰ τὸ πολυκρόβαλον (piano), τὰς πνιγνὰς αἰνέουσας, ὑπὸ τὰ ὕψηλά τέρμενα καὶ εἰς κήπους καὶ βροδῶνας εὐανθεῖς καὶ σκιδέντας. Εὐδαίμονες αἱ Ἀθηναῖαι! δὲν πλήθουσι τοσούτων περικαλλῶν παρθένων, ὅσαι στολίζουσι τὸ Αἰγαῖον. Ἡ καλλονὴ τῶν εὐτυχῶν νήτων μας δὲν θάλλει οὕτως ἀφειδῶς, οὐδ' ὠραῖζει τὰς ἄττικὰς κόρας. Ἀλλὰ τίς εἶδε τρεῖς ἢ τέσσαρας αὐτῶν, καὶ δὲν ἐθαύμασε τὸ εὐόφθαλμον καὶ τὸ ρεμβῶδες, τὸ χάριεν καὶ εὐφυές, τὸ κάλλος τὸ ἰδανικόν; τίς ἤκουσεν αὐτὰς; ἡ στεναζούσας κρύφιον, ἡ μελπούσας ἐπὶ τὸ μουσικὸν ὄργανον ἢ σιγῶσας αἴφνης; ἡ εἶδεν αὐτάς; καὶ δὲν κατεθέλχθη; Εὐρίζουσι κατὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτάς τὰς Συρίας νεάνιδας, ὧν μία μάλιστα, περικαλλὴς ὡς θεὰ καὶ μεγαλοπρεπὴς ὡς βασιλίτσα, ὑπερέχει πασῶν, ἄλλη δὲ ἀγαθὴ ὡς ἄγγελος καὶ χαρίεσσα, ὡς ποίησις, εἶναι πνευματώδης, ὡς Δαίμων.

Ἀλλ' εἰ ἔχουσιν αἱ Ἀθηναῖαι τὴν ὁδὸν τῶν Χαρίτων, τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Θουκυδίδου, ἔχει καὶ ἡ Ἐρμούπολις τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Φερικύδους καὶ τοῦ Χειμάρρου, τὰς ὁποίας διακοσμοῦσιν ὅσαι χάριτες καὶ ὅσοι ἔρωτες. Ποῦ δύναται νὰ ἔῃ τις πολυπληθέστερον, ἀλλὰ καὶ περικαλλέστερον ὁμιλον κορασίων; Οὐδαμοῦ ὑπάρχουσι περισσότεραι νεάνιδες, ὅσον εἰς Σύρον, ἀλλ' οὐδαμοῦ καὶ χαριέστεραι αὐτῶν. Διὰ τὴν δυνάμεθα φεῦ! νὰ εἰπῶμεν τὰ αὐτὰ καὶ διὰ τὸ ἕτερον φύλον, τὸ ἐν Σύρῳ; Τὰς κόρας τοῦ Αἰγαίου διακρίνει μάλιστα ἡ φρόνησις. Κόρη εὐόφθαλμος καὶ νεαρά ἐσπουδάζετο ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὑπὸ νέου χρηστοῦ μὲν, ἀλλ' ἀσταθοῦς. Τὰ νεανικὰ αἰσθήματα εἰσιν ἐφήμερα καὶ δεινῶς μεταβλητὰ, μάλιστα εἰς ἐμπορικὰς κοινωνίας. Ἰῶς δὲν ἐλάνθανε τοῦτο τὴν ἔμφρονα νέαν. Παρουσιάσθη μνηστήρ, ἐζήτησε τὴν χεῖρά της, καὶ ἡ νεᾶνις πάραυτα καὶ ἀπροοιμιᾶτως ἐδέχθη τὴν προσφορὰν. Ὁ δὲ ἀποτυχὼν νεανίας ἔφερε γενναίως τὸ τραῦμα.

Ἑτέρον τι μεστὸν χαρίτων καὶ σεμνὸν κοράσιον ἐλκύει τὴν ἐπιπόλαιον λατρείαν νεανίσκου καλοῦ κίθαρου. Ἦν γλαυκῶπις ἡ νεᾶνις καὶ ἰοδλέφαρος. Ἐμεῖς μὲν μετὰ τὴν λεπτότητα καὶ λεληθός. Ἐπὶ τὸ χριέστατον πρόσωπόν της ἐφοίνισεν, ὡς ῥόδον Μαῖου, τὸ ἐρύθημα, καὶ ταινία, ὡς ἀρχαίας τιλὸς Ἑλληνίδος, συνέδεε τὸ ἄφρονον τῆς κόμης, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐπὶ νῆθι χάρει τις ἀποράμιλλος, μάλλον δὲ ἅπασαι ἅμα, ὅσσαι χάριτες καὶ ὅσοι ἔρωτες περιχορεύοντες.

Ὁ νεανίας ἐτόλμησε μετὰ δειλίας νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν κόρη δελτίον τι ἐκ τῶν ἐρωτικῶν τὸ πρῶτον ἰῶς αὐτοῦ δοκίμιον.

Ἡ δὲ τρεμούση τῇ χειρὶ ἔγραψε τὴν ἐπιούσαν
Εὐτέρπη τόμ. Η. φυλλάδιον 64.

ἀπάντησιν, τιμῶσαν τῶντι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν κορασίων μας. Ἀνεγινώσκειτο ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡ ἐξῆς περικοπὴ.

« . . . Μὲ ζητεῖτε καρτερίαν καὶ πίστιν, καρτερίαν καὶ πίστιν αἰσθάνομαι, ὅτι ἔχει ἡ καρδιά μου ἀνεξίτητον. Ἀλλ' ἂν τὰ ἀγνόητα καὶ ἱερώτερα τῆς καρδίας μου αἰσθήματα καταδῶ πανήσω ἐπὶ δύο, τρία, τέσσαρα ἔτη, — τέσσαρας αἰῶνας — ἐπὶ ματαίῳ; ἂν λησμονηθῶ; ἂν εὐδαίμονεστέρα ἐμοῦ ἄλλη κατακτῆται εἰς ἄλλους τόπους, τὴν καρδίαν σας, — ὁποία τότε ἡ εὐχή μου, ὁποῖον τὸ μέλλον μου; Οἱ ὅρκοι ἀθετοῦνται, λησμονοῦνται αἱ ἐποσχέσεις, καὶ θυμὰ ἀπλῆς φαντασιοπληξίας, ἡ ἀθλία ἐγὼ εἰς μόνον τὸν θάνατον ὀφείλω νὰ ζητήσω τὴν λήθην τῶν δεινῶν μου. . . »

Δὲν πλάττομεν τὴν ἐπιστολήν, εἶναι ἀληθῶς αἰσθήματα καὶ σύνταξις νεάνιδος καὶ ἡ ἀνάγνωσις τίνος δὲν διακλᾷ τὴν καρδίαν, διὰ τὸ μελαγχολικόν, τὸ τρυφερόν, τὸ κόσμιον καὶ εὐκρίστον τῆς ἐκφράσεως; Τίς ἄλλος ἢ νέα χρηστὴ καὶ αἰσθανομένη ἡ δύνατο νὰ χαράξῃ τὰς ἀφελείας ταύτας σειράς; ὁποῖον δὲ μάθημα πρὸς τοὺς νέους ἐκείνους, οἵτινες ἐκ φαντασιοπληξίας, τῶντι, ἡ ἀσυγγνώστου κουφότητος ῥίπτουσιν ἀπερίσκεπτως τὴν ταρχήν, τὴν θλίψιν καὶ ἰῶς τὴν ἀπόγνωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν εὐαισθητῶν καὶ ἀθῶων νεανίδων!

Διὰ τοῦτο ἐθαύμασα πάντοτε τὰς ὑπεροπτικὰς ἐκείνας κόρας, αἵτινες φέρουσι πάντοτε ἀνά χειρὸς τὴν Αἰγίδα τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ πάλλουσι τὸ δόρυ τῆς Ἀρτέμιδος.

Περσεύς τις μόνος ἤθελε τολμήσῃ νὰ προσίδῃ αὐτάς καὶ νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς λίθον. Ποῦ δὲ σήμερον οἱ Περσεῖς;

Ἐν τούτοις ἔπαυσαν ἐξ Ἀθηνῶν νὰ μεταβίβωσιν εἰς τὴν Συρίην νῆσον, μνηστῆρες γάμων πολυτάλαντων. Κακὸν ἡ ἀποτυχία! Ἀλλὰ τελευταῖοι τινες γάμοι τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον πολυτάλαντοι τῶν μελετηθέντων μόνον εἰς Σύρον. Καὶ ἤδη ὑπάρχουσι νέαι τινὲς τοσαῦτα ἐπιφερόμεναι προικὸς τάλαντα, ὥστε γίνεται μεγίστη κίνησις καὶ φιλοτιμίαι διηγέρθησαν, καὶ ἀγῶνες καταβάλλονται πρὸς τὴν κατάκτησιν τοῦ χρυτοῦ τούτου δέματος. Θέλομεν ἰδεῖ τίς ἐσται ὁ εὐτυχὴς Ἰάσων; παρήλθῃ τις ἡ νεάζων ἡ ἄγνωστος εἰς τὴν κοινωνίαν μας μνηστήρ;

Ἀλλ' ἐνῷ εἰς Ἀθήνας τὸ βραχὺ ἔαρ διεδέχθη ταχέως ὁ καύσων καὶ ὁ κοινορτός, οἱ δὲ κάτοικοι φεύγουσιν εἰς τὰς ἐξοχὰς, καὶ ἰδίως εἰς τὴν πολλῶν ἐρώτων καὶ ἀποτυχιῶν καὶ ἀναμνήσεων παντοίων τερπνῶν ἢ ἀλγεινῶν ἔμπλεων Κιφισίαν, εἰς Πειραιᾶ, τὴν Εὐρωπαϊκὴν σχεδὸν ταύτην πόλιν, αὔραι πνέουσιν ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀναψύχουσι τοὺς ἐξερχομένους εἰς τὴν σκιάδα, καὶ τὸ κομψὸν κηπῆριον τὰ ὁποῖα διεπύοντο τὸ φιλόκαλον καὶ τὸ φίλεργον τῶν συμμάχων. Ἐκεῖ παιανίζει τρεῖς τῆς ἐβδομάδος στρατιωτικὴ μουσικὴ καὶ ἐλκύει οὐ μόνον τὰς ἐκ Πειραιῶς φιλο-

μούτους και φιλακροάμονας, αλλά και πολλές κυρίας των Ἀθηνῶν, εἰς ὅσας μάλιστα ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἡ στρατιωτικὴ στολὴ, ἡ πληροῦσα ἤδη καὶ Πειραιᾶ, διὰ τῶν ξένων, καὶ Ἀθῆνας, διὰ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτικῶν.

Καὶ ἡ Σύρος δὲν εἶναι ἐφέτος ἐστερηνμένη καὶ τέρψαν καὶ στολῶν στρατιωτικῶν. ἔχει τοὺς τέσσαρας ἐσπερίους περιπάτους της, καὶ τὰς τρεῖς μουσικὰς της. Ἐντὺς ὀλίγου δὲ ἀνοίγεται καὶ ἀμαζήλατος ὁδὸς ἄγουσα ἀπὸ τῆς Ἑρμοπόλεως μέχρι τῆς Ποσειδωνίας, κειμένης εἰς τὴν ἄλλην τῆς νήσου ἄκραν.

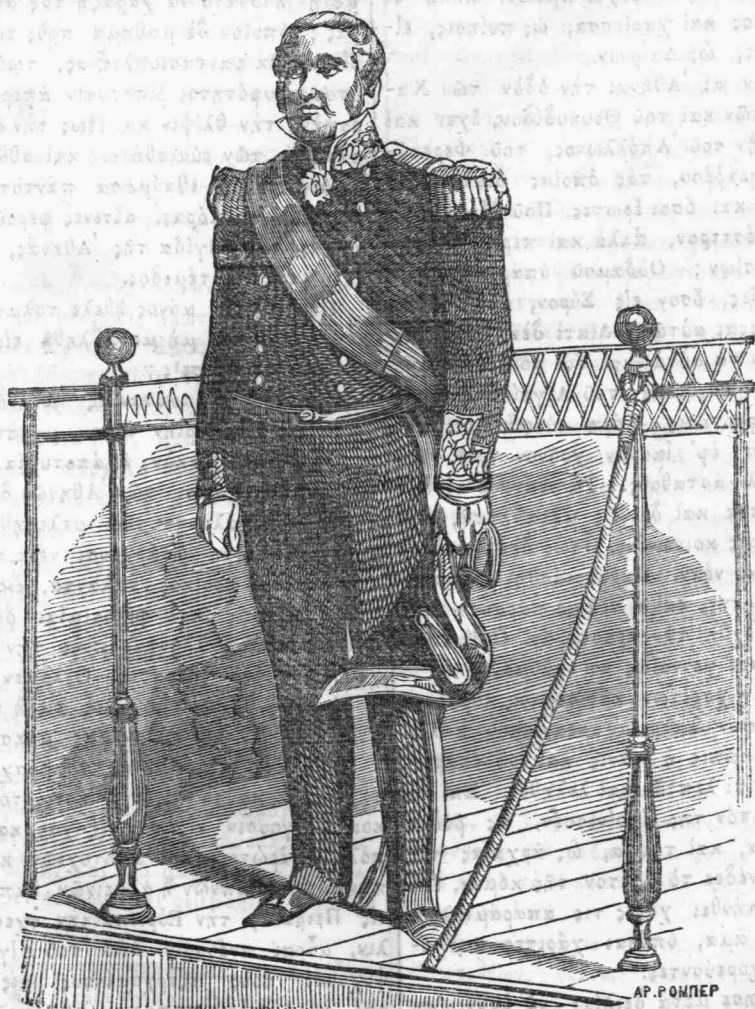
Πρόδος λοιπὸν ἐν Ἑλλάδι καθ' ἅπαντα, ἀλλ' οἷς οὕτω καὶ κατὰ τὴν ποίησιν, καὶ τοῦτο, πιστεύομεν, χάρις εἰς τὰς ἀποφάνσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς πανεπιστημιακῆς ἐπιτροπείας.

Εἶδομεν δημοσιεῦσθαι ἐν τῇ Εὐτέρπῃ ἐν τῶν ἀπιτυχόντων ποιημάτων τὰ Δάκρυα τοῦ Ζαλοκώστα. Πόσα τῶντι δάκρυα δὲν ἀπέσπασε τῶν ἀφθαλμῶν ἡ ἀναγνώσις των. Ἀλλ' οἱ βλέποντες τὴν καλὴν ποίησιν, ὡς κεφαλὴν τῆς Γοργόνης, καὶ

ἀπολιθοῦμενοι πρὸς αὐτὴν, ἀπονέμοντες δὲ τὸ γέρας εἰς ἀπογεύματα μετριότητος, εἶπετο ν' ἀποτύχωσι καὶ εἰς τὸ πρόγευμα τῆς ἐκθέσεώς των. Συνετάχθη ἄρα γε ὑπὸ πινεπιστημιακοῦ ἀνδρός; ἀλλὰ ποῦ τὸ εὐφραδὲς καὶ ὁ ἀρχαῖος ἐκείνος πῖνος τῆς λογογραφίας, ὁ πρὸς τὰ τοιαῦτα ἔργα ἀρμόζων καὶ ὅπωςδῆποτε ὑποφανεὶς κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη! Παραδεχόμεθα ὅτι ὁ ὑψίκομος τῆς ποιήσεως πλάτανος ἐδλάστησεν εἰς ὕψος καὶ καλλονήν, ἀλλὰ τὸ δένδρον τῆς πανεπιστημιακῆς γλώσσης ἀπερρύη καὶ οὐκ αὐτῷ. Στιδαρὸς καταθράσσει τὸν κορμὸν τοῦ ὁ πέλεκυς τῆς Ν. α. Σχολῆς, ὁ μὴ ἐ τῶν ῥόδων καὶ τῶν θαφνῶν τοῦ Πανεπιστημείου περιφειδόμενος.

Ἄλλ' ἤδη παύομεν, ἀφίνοντες εἰς αὐριον τὰ σπουδαῖα, καὶ νοερώς ἀποτεινόντες ταπεινὴν ἐπικλητὴν πρὸς τὸ εὐδότερον καὶ τὸ εὐανέστερον τῶν Ἀττικῶν ῥόδων, τὸ ῥόδον τοῦ Μαῦτου τὸ ἀναμνησθὲν ἡμῶν ἐν τῇ ἐξορίᾳ καὶ τῇ μονώσει.

ΓΟΡΓΙΑΣ.

AP. ROMPER

ΝΑΠΙΕΡ

Ναύαρχος τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος.